

S og Marper gegn Bretlandi - Yfirdeild

Dómur frá 4. desember 2008

Mál nr. 30562/04 og 30566/04

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Rannsókn sakamáls. Persónuupplýsingar. Varðveisla lífsýna og fingrafara.

1. Málsatvik

Kærandur, S og Michael Marper, eru breskir ríkisborgarar, fæddir 1989 og 1963 og búsettir í Sheffield í Bretlandi. Málið fjallar um það að bresk yfirvöld geymdu fingraför og lífsýni eftir að meðferð refsímáls gegn þeim lauk í kjölfar sýknu í tilviki S og niðurfellingar máls í tilviki Marper.

Hinn 19. janúar 2001 hafði S verið handtekinn og ákærður fyrir tilraun til ráns. Hann var ellefu ára á þeim tíma. Fingraför og DNA-sýni voru tekin af honum. Hann var sýknaður hinn 14. júní 2001.

Marper var handtekinn hinn 13. mars 2001 og ákærður fyrir að áreita maka sinn. Fingraför og DNA-sýni voru tekin af honum. Hinn 14. júní 2001 var mál hans fellt niður.

Eftir að málum gegn kændum var verið lokið óskuðu þeir eftir því án árangurs að fingraför og DNA-sýnum þeirra yrði eytt. Upplýsingarnar voru geymdar á grundvelli laga sem heimiluðu vörslu þeirra hjá yfirvöldum án tímatakmarkana.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kvörtun kæranda laut að því að 8. gr. og 14. gr., sbr. 8. gr., sáttmálans hefðu verið brotnar með vörslu fingrafara, DNA-sýna og lífsýna eftir að málum gegn þeim hefði verið lokið.

Niðurstæða

Deild dómstólsins ákvað þann 10. júlí 2007 að eftirláta yfirdeildinni lögsögu í málinu með vísan til 30. gr. sáttmálans.

Um 8. gr.: Dómstóllinn benti á að lífsýni hefðu að geyma mjög viðkvæmar upplýsingar um einstaklinga, m.a. upplýsingar um heilsufar þeirra. Auk þess hefðu þau að geyma erfðamengi viðkomandi einstaklings. Í ljósi eðlis og magns persónuupplýsinga sem fólgin væru í lífsýni yrði geymsla þeirra að teljast afskipti af friðhelgi einkalífs viðkomandi einstaklings. Að áliti dómstólsins var sá möguleiki að hægt væri að auðkenna erfðafræðileg tengsl milli einstaklinga einn og sér nóg til að teljast afskipti af friðhelgi einkalífs. Dómstóllinn komst því að þeirri niðurstöðu að geymsla lífsýna og DNA-sýna teldist til afskipta af friðhelgi einkalífs.

Fingraför kæranda voru tekin í tengslum við rannsókn sakamála og voru í kjölfarið geymd í miðlægum gagnagrunni í því augnamiði að geta auðkennt þá í tengslum við önnur sakamál. Dómstóllinn féllst á að vegna þeirra upplýsinga sem lífsýni og DNA-sýni höfðu að geyma teldist geymsla þeirra hafa meiri áhrif á einkalíf manna en geymsla fingrafara. Engu að síður taldi dómstóllinn í ljósi þess að fingraför veittu upplýsingar um mann og varðveisla þeirra án samþykkis hans gæti því ekki talist hlutlaus eða þýðingalítill. Hún gæti því einnig talist fela í sér afskipti af friðhelgi einkalífs.

Dómstóllinn benti á að áframhaldandi varðveisla fingrafara og líffræðilegra sýna sem hefðu verið tekin við rannsókn sakamáls eftir að þau hefðu þjónað tilgangi sínum í málinu hefði skýra lagastoð í breskum lögum. Hins vegar væru lagaákvæði mun óljósari varðandi skilyrði fyrir frekari notkun upplýsinganna. Dómstóllinn tók fram að í þessu samhengi væri nauðsynlegt að hafa skýrar og nákvæmar reglur um umfang og beitingu slíkrar notkunar persónuupplýsinga sem og lágmarks öryggisráðstafanir. Í ljósi niðurstöðu sinnar um hvort takmörkunin væri nauðsynleg í lýðræðisþjóðfélagi taldi dómstóllinn þó ekki nauðsynlegt að skera úr um hvort ákvæðið uppfyllti kröfur 2. mgr. 8. gr. sáttmálans varða gæði löggjafar.

Dómstóllinn féllst á að varðveisla fingrafara og DNA-upplýsinga stefndi að lögmætu markmiði, þ.e. að upplýsa um og hindra afbrot. Dómstóllinn tók fram að fingraför, lífsýni og DNA-sýni teldust

til persónuupplýsinga í skilningi samnings Evrópuráðsins frá 1981 um vernd persónuupplýsinga. Þá yrði í landsrétti ríkja að gera viðunandi öryggisráðstafanir til að hindra alla meðferð persónuupplýsinga sem gæti verið í andstöðu við vernd 8. gr. sáttmálans. Sú þörf væri ennþá meiri þar sem vélræn vinnsla persónuupplýsinga færir fram og upplýsingar væru notaðar í þágu lögreglurannsóknar. Dómstóllinn tók fram að hagsmunir einstaklinga og samfélags af vernd persónuupplýsinga á borð við fingraför og DNA-upplýsingar, gætu þurft að víkja fyrir lögmætum hagsmunum af því að koma í veg fyrir afbrot. Vísaði dómstóllinn m.a. í 9. gr. Evrópuráðssamningsins um vernd persónuupplýsinga.

Álitaefnið lyti að því hvort varðveisla fingrafara og DNA-upplýsinga kærenda sem höfðu verið grunaðir, en ekki sakfelldir, um refsinaema háttsemi væri nauðsynleg í lýðræðisþjóðfélagi. Dómstóllinn leit til viðeigandi meginreglna Evrópuráðssamningsins um vernd persónuupplýsinga og til þess hvernig framkvæmd og lögum væri háttað í aðildarríkjum samningsins. Flest aðildarríki settu það skilyrði fyrir öflun og varðveislu lífsýna að um væri að ræða brot sem ekki teldist minniháttar og eyða bæri upplýsingum að tilteknum tíma liðnum frá sýknu eða niðurfellingu máls. Dómstóllinn benti á að England, Wales og Norður-Írland virtust vera einu aðildarríkin innan Evrópuráðsins sem heimiluðu geymslu slíkra upplýsinga frá hvaða manneskju sem er, óháð aldri og óháð hvaða afbrot einstaklingurinn væri grunaður um að hafa framið og væri varðveisla upplýsinganna til frambúðar.

Dómstóllinn tók fram að sú vernd sem veitt væri með 8. gr. sáttmálans yrði veik ef fallist yrði á það að notkun nútíma vísindatækni í sakamálakerfinu væri heimil óháð hvaða galla hún hefði í för með sér og án vandlegs mats á mögulegum ávinningi af viðtækri notkun slíkra tækni gegn mikilvægum einkalífshagsmunum. Öll ríki sem teldu sig frumkvöðla í þróun nýrrar tækni hefðu sértaka skyldu til að finna viðunandi jafnvægi þessara hagsmuna. Dómstóllinn lýsti sig sleginn yfir því hversu opin og takmarkarlaus heimildin væri í Englandi og Wales. Upplýsinganna væri hægt að afla óháð eðlis eða alvarleika þess afbrots sem um ræddi eða aldurs grunaðs einstaklings. Þá væru engin tímatakmörk og aðeins væri um takmarkaðan möguleika fyrir einstakling sem hefði verið sýknaður til að fá upplýsingarnar fjarlægðar eða eytt.

Dómstóllinn lýsti yfir áhyggjum af afleiðingum þessa fyrirkomulags. Einstaklingar sem hefðu verið grunaðir um afbrot en sýknaðir eða mál þeirra felld niður ættu rétt á því að teljast saklausir þar til sekt væri sönnuð. Þetta væri undirstrikað með því að upplýsingar um þá væru geymdar til frambúðar, rétt eins og upplýsingar um sakfellda einstaklinga, en skylt væri að eyða upplýsingum um þá sem ekki hefðu verið grunaðir um afbrot. Dómstóllinn tók fram að varðveisla persónuupplýsinga gæti verið skaðleg í tilviki ungmenna eins og fyrri kærenda. Taldi dómstóllinn vernda ungmenni frá mögulegum skaðlegum afleiðingum þess að varðveita áfram slíkar persónuupplýsinga.

Dómstóllinn komst því að þeirri niðurstöðu að ekki hefði verið gætt nægilega að jafnvægi almanna- og einstaklingshagsmuna. Bresk yfirvöld hefðu farið út fyrir svigrúm sitt til mats og meðalhöfs hefði ekki verið gætt. Dómstóllinn komst því einróma að þeirri niðurstöðu að 8. gr. hefði verið brotin.

Um 14. gr., sbr. 8. gr.: Dómstóllinn taldi í ljósi niðurstöðu sinnar um 8. gr. ekki þörf á að fjalla frekar um málið í tengslum við 14. gr. sáttmálans.

Dómstóllinn tók fram að niðurstaða dómsins í ljósi þeirra afleiðinga sem hún myndi hafa gætu talist viðunandi úrbætur í stað miskabóta. Með vísan til 41. gr. sáttmálans voru kærendum dæmdar 42.000 evrur í málskostnað.